

mirasını çok iyi bir şekilde muhafaza ettik.” (s. 12).

Son olarak Hun araştırmalarının sadece Macar dili ve tarihi üzerine çalışanları değil, özellikle biz Türkologları da çok yakından ilgilendirmesi baki-

mından, başta Prof. Dr. Marác László ve Dr. Obrusánszky Borbála olmak üzere, kitapta yazıları ve katkıları bulunan değerli araştırmacıların hepsine geç de olsa teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bu çalışmanın yeni araştırmalara ışık tutmasını umuyoruz.

REŞAT NURİ GÜNTEKİN VE TİYATRO

Barış Berhem ACAR

Çalkıuşu romanıyla ünlenen ve daha sonra yazdığı başarılı romanlarla “romancı” olarak anılmaya başlanan Reşat Nuri; çağdaşı birçok isim gibi farklı alanlara da yönelmiş, hakıyla kazandığı romancılığının yanında birçok türde eserler vermiştir. Ancak romancılığı o kadar ilgi görmüştür ki bu ilgi; diğer alanlardaki çalışmalarını gölgelemiş, romanları dışındaki faaliyetlerinin görünürlüğünü geri plana atmıştır. Çocukluğunun “aşkı” hatta “sıtma”sı olarak nitelediği tiyatro ile alakası ve bu alanda ortaya koyduğu eserler, bu sürecin bariz bir örneğidir. Reşat Nuri’nin tiyatroya merakı erken yaşlarında başlamış, 1910’lu yılların sonlarına doğru *Zaman* gazetesinde tiyatro eleştirileri yazmış, zamanla alana ilgisi artmış, çeviri ve telif eserler vermiştir. Birkaç muhtelif eseri saymazsak ciddiyetle ele alınmayan bu yönü, yazarın çok yönlülüğünü ortaya koymanın yanında tiyatro tarihimizin önemli bir dönemine ışık tutması ba-

Yüksel Topaloğlu, *Reşat Nuri Güntekin ve Tiyatro*, Kesit Yayınları, Aralık 2017, 312 s.

kımından oldukça önemlidir. Yüksel Topaloğlu’nun *Reşat Nuri Güntekin ve Tiyatro* isimli kitabı bu eksikliğin giderilmesi açısından dikkati haiz bir çalışmadır.

Yüksel Topaloğlu, “Ön Söz” ve “Giriş”le birlikte dört bölüm ve “Sonuç”tan oluşan çalışmasına Reşat Nuri’nin tiyatroculuğunun gölgede

kalmasına değinerek başlar. Roman-cılığının gölgelediği bu yönünün öne-mine değinen yazar, kendi çalışması-na kadar yapılanlara değinerek Reşat Nuri'nin tiyatroculuğunu konu edinen çalışmaların azlığıyla birlikte eksikliklerine de vurgu yapar. Onu aşkın mektep temsiliyle birlikte *Yaprak Dökümü*, *Tanrı Dağı Ziyafeti*, *Eski Rüya* gibi önemli oyunları olan, yazdığı tiyatro eleştirileri ve yaptığı çevirilerle tiyatromuzun gelişmesine doğrudan katkı yapan yazarın tiyatroculuğunu gözler önüne sermesi bile bu çalışmayı önemli kılar.

Topaloğlu, bu alanda daha önce ya-pılan çalışmalara değindiği "Giriş" bölü-münden sonra gelen birinci bölümde Reşat Nuri'nin hayatına ve tiyatroya bakışına değinir. Tiyatro sevdasını bir "sıtma" olarak tanımlayan ve çocukluk yıllarından itibaren tiyatroya ilgi du-yan Reşat Nuri'nin tiyatroya dair gö-rüşleri, onun bütünlüklü bir kimlikle tanımlanması için oldukça değerlidir. Üniversite hocalığından vazgeçerek tiyatro muharriri olmaya heves eden yazar; tiyatroyu oyun yazarının, eleş-tirmenin, oynandığı binanın, araç ge-reçlerin, oyuncuların ve seyircinin bir arada oluşturduğu bir bütün olarak görür. Bunlardan birinin eksik olması bütünlüğü bozar. Bu bakımdan tiyatroyu en zor sanat dalı olarak görür. Ti-yatronun yukarıda saydığımız her bir unsuruna ayrı bir önem veren yaza-rın bu unsurlarla ilgili yazdıklarından yola çıkarak bir değerlendirme yapan Topaloğlu, bölümün sonunda Reşat Nuri'nin tiyatrolarını "telif, uyarılma, çeviri ve başka türde yazdığı ama oy-

nanan eserleri" olarak sınıflandırarak detaylı bir tablo ortaya koyar.

Eserin ikinci bölümünde, Reşat Nuri'nin tiyatrolarını yapıları yönünden inceleyen Topaloğlu; oyun-ların kurgusuna tek tek temas eder. Ayrıca oyunlardaki kişilerin sayısal görünümüne, isimlerine ve sosyal durumlarına, oyunların dekoruna ve zamanına odaklanır. Oyunların olay örgüsüne detaylı bir şekilde değinen Topaloğlu; kişilerin analiziyle birlikte -ev ve okul başta olmak üzere- Reşat Nuri'nin oyunlarında kullandığı de-korlara, genelde oyunlarında belirsiz kalan zaman mefhumuna ve bu be-lirsizliğin etkilerine odaklanır. Reşat Nuri'nin oyunlarını münferit olarak ve tiyatronun gerekleri göz önünde tu-tularak değerlendirilmesi bu bölümün kitabın en hacimli bölümü olmasını sağlar.

Kitabın üçüncü bölümünü Reşat Nuri'nin oyunlarındaki temalara ayı-ran yazar; onun romanlarında da sık-lıkla karşılaştığımız, "aşk, eğitim, batıl inançlar vb." gibi konuların oyunları-na nasıl yansıdığına bakar. Oyunla-rındaki önem sırasına göre sıralanan bu temaların hangi oyunlarında na-sıl işlendiğine bakan yazar, bu yolla Reşat Nuri'nin oyunlarının içeriğine ışık tutmuş olur. Romanlarından geri kalmayan oyunlarındaki tema çeşitli-liği Reşat Nuri'nin bu alanı ne kadar önemseydiğini ve bu alana ne kadar kafa yordüğünü gözler önüne serer.

Topaloğlu, dördüncü bölümde Reşat Nuri'nin oyunlarındaki dil özel-liklerine değinir. Reşat Nuri'nin 1928

öncesi dönemde görece daha eski ve halktan daha uzak kelimeleri tercih ettiğini, bu tarihten sonra ise daha sade bir Türkçeye yazdığını söyleyen Topaloğlu, bu farklılığa rağmen onun gündelik hayatta kullanılan Türkçeyi hep daha ağıdalı olana tercih ettiğini de vurgular. Bu ufak farklılığı dönemin koşullarına bağlamak mümkündür. Cumhuriyet’le birlikte sadeleşmenin had safhaya çıktığını kabul edersek Reşat Nuri’nin zaten sade olan dilini günlük dile iyice yaklaştırmasını normal karşılarız. Türkçeye çok hâkim olan hatta Türkçe öğretmenliği de yapan Reşat Nuri’nin atasözleri ve deyimlerle birlikte Türkçenin imkânlarından sıklıkla faydalandığını söylemek mümkündür. Bu durum da Topaloğlu’na göre onun halk kültürüne ve toplumsal dinamiklere aşinalığını gösterir.

“Sonuç” bölümünde yazar eseri ni toplarlar. Reşat Nuri’nin doğrudan ders veren bir isim olmadığına, eserlerinden çıkarılacak sonucu okuyucuya

biraktığına değinen yazar; 46 oyunla bu alanda büyük bir iz bırakan Reşat Nuri’nin bu yönünün görünürlük kazanması gerektiğini söyleyerek çalışmasını bitirir.

Akademik bir çalışma olan kitabın sonunda yer alan “Kaynakça” da oldukça önemlidir. Bu alanda çalışma yapmak isteyenlere yol gösterici olan bu kaynakça, “İncelenen Oyunlar” ve “Diğer Kaynaklar” olmak üzere iki bölüme ayrılır. Diğer kaynaklarda Reşat Nuri ve tiyatrosu üzerine yazılmış kaynakları bulmak mümkündür. Kitapta çevrilmemiş eserlere yapılan vurguyla birlikte, bu kaynakça bir akademik çalışmadan beklenen yeni çalışmalara vesile olma özelliğini göstermesi bakımından dikkate değerdir.

Görüldüğü üzere, Reşat Nuri gibi edebiyatımızda önemli bir yeri olan bir şahsiyetin gölgede kalan bir yönünü inceleyen bu eser, çok yönlü bir ismin bir tarafını bütünlüklü olarak görmek isteyenler için baş ucu kitabı niteliğindedir.